

een anatomisch
het mij niet on-
geval verkeer
it geschied is,
niet in dezelfde
reekomst in de
et onvoldoende

DETERMINATIE DER DIEREN,

BESCHREVEN EN AFGEBEELD IN DE WERKEN VAN

JOB BASTER en MARTINUS SLABBER,

DOOR

R. T. MAITLAND.

In de voorrede der door mij in 1851 uitgegeven *Fauna Belgii septentrionalis* zeg ik op pag. IX:

„Behalve het vermelden onzer inlandsche dieren, mijn hoofd-
„doel zijnde onze vaderlandsche zoölogische literatuur zooveel
„mogelijk bekend te doen worden, zoo heb ik geene gelegen-
„heid laten voorbijgaan om bij elke soort, dien vaderlandschen
„schrijver of die hollandsche vertaling aan te halen, welke die
„mocht beschreven of in plaat afgebeeld hebben, en zijn door
„mij al onze vaderlandsche Tijdschriften, Verhandelingen en
„Werken van gemengden inhoud ten dien einde doorbladerd
„geworden.”

Om dit doel te bereiken heb ik alle dieren, beschreven
en afgebeeld door onze vaderlandsche natuurkundigen, trachten
te determineeren en daarvan in de werken zelve aanteekening
gehouden; ten einde nu de daaraan bestede uren ook voor
anderen nuttig te doen zijn, geef ik hierbij de determinatie der
afbeeldingen uit de werken van *Baster* en *Slabber*. Hoewel
Prof. *J. van der Hoeven* reeds in de „Verslagen en mededeel-
lingen der Kon. Akademie van Wetenschappen XIV, 1862,
pag. 270 sqq.” zijne *Determinatio Iconum Slabberi*
heeft publiek gemaakt, zoo meen ik toch nog de mijne hier te
moeten geven, daar zij in vele opzichten met die van den
Hoogleeraar verschillen en ook verscheidene afbeeldingen tot nog
toe ongedetermineerd zijn gebleven.

n 7 maanden,
er 1874) en de
gen, is een ge-
geworden door
kozoologischen
stuk, getiteld:
t zu Calcarina
chroa candidis-
urcica Chemn.,
ich von turcica
denen sich nun
Malacologie de
nd, wie mich
mitgebracht
ht. Ausser den
Arten nämlich
rlin mittheilte,

SCHERPMAN.

Baster op bladz. 83 een eigenaardig polyparium overvloedig in de brakke wateren van Zeeland voorkomende en voor zooverre mij bekend is nog niet elders waargenomen; vergelijk Fauna Belgii Septentr., pag. 61.

Tab. VIII, Fig. I—X.	<i>Ostrea edulis</i> . Lin.
Tab. IX, Fig. I.	<i>Sabella pavonina</i> . Sav.
II.	<i>Serpula triquetra</i> . Lin.
III.	" <i>contortuplicata</i> . Lin.
IV.	<i>Terebella conchilega</i> . Gmel.
Tab. X, Fig. I. A—C.	<i>Aeolidia papillosa</i> . Lam.
II.	<i>Pentobdella verrucata</i> . Leach.
III. IV.	<i>Pagurus Bernhardus</i> . Fabr.
V.	<i>Phallusia ampulla</i> . Lam.
Tab. XI, Fig. I—VIII.	<i>Echinus Basteri</i> . Gmel.
IX—X.	<i>Mytilus edulis</i> . Lin.
Tab. XII, Fig. I—VI.	<i>Asterias rubens</i> . Lin.
VII—X.	<i>Balanus balanoides</i> . Lin.
Tab. XIII, Fig. I.	<i>Actinia crassicornis</i> . Mull.
II—IV.	" <i>dianthus</i> . Ell.
Tab. XIV, Fig. I.	<i>Littorina vulgaris</i> . Sow.
II.	<i>Actinia effoeta</i> . Lin.
III. IV.	<i>Aurelia cruciata</i> . Lin.
V.	<i>Beroë ovatus</i> . Lam.
VI. VII.	<i>Cydippe pileus</i> . Esch.
Tab. XV, Fig. I. A.	Ganzenveder.
B.	Zwanendons.
C.	Papegaaiondons.
II.	Haaienvel.
III.	Knevelhaar van een zeehond.
IV. 1—40.	Verschillende vischschubben.
Tab. XVI.	Hom en kuit uit één en denzelfden kabeljauw.

IIe Deel.

Tab. I.	<i>Homarus marinus</i> . Edw.
Tab. II, Fig. I—III.	<i>Carcinus moenas</i> . Leach.

overvloedig in
voor zooverre
ergelijk Fauna

z.
n.
ta. Lin.

Gmel.

um.

.. Leach.

Fabr.

am.

el.

Lin.

Mull.

ow.

zeehond.

hubben.

n en denzelfden

Edw.

sach.

Tab. II, Fig. IV. V.

Pilumnus tridentatus. N. Sp.

N.B. Deze afbeelding werd steeds voor dat van het ♀ van de gewone strandkrab gehouden, de vorm van den cephalothorax, de uitgeschelpde voorhoofdsrand, de vorm der schaarpoeten laten bij mij geen twijfel over of *Baster* heeft eene *Pilumnus*-soort afgebeeld, door mij ook in het IJ waargenomen en van *Pilumnus hirtellus* onderscheiden door 3 in plaats van 4 tanden aan de zijde van den cephalothorax, zonder den tand der oogkas mede te rekenen.

Tab. III, Fig. I—IV.

Crangon vulgaris. Fbr.

V. VI.

Palaemon squilla. Fbr.

VII. VIII.

Orchestes littorea. Leach.

Tab. IV, Fig. I. II.

Pinothères pisum. Penn.

III.

Porcellana longicornis. Penn.

IV.

Maagtand van een garnaal.

V—X.

Staart van den Pijlstaart rog. *Trygon pastinaca*.

Tab. V, Fig. I.

Cyanea capillata. Esch.

II. III.

Callirhoë Basteriana. Pér.

Tab. VI, Fig. I—IV.

Aphrodita aculeata. Lin.

V.

Polynoë squamata. Sav.

Tab. VII, Fig. I—III.

Mya arenaria. Lin.

IV.

Rissoa disjuncta. Mont.

V.

Aurelia cruciata. Lin. (jun. aet.)
sub nomine *Geryonia minima*. Esch.

Tab. VIII, Fig. I—IV.

Cardium rusticum. Lin.

V—VIII.

Mactra crassatella. Lam.

IX. b. B.

Caligus hippoglossi. Kröyer.

IX. b. C'.

" *curtus*. Mull. ♂

X. A.

" " " ♀

XI.

Epibdella hippoglossi. v. Bened.

Tab. IX, Fig. I—IX.

Cyprinus auratus. Lin.

Tab. X, Fig. I—IV.

Salicornia herbacea. Lin.

V.

Gelechia instabilella. Dougl. (Larva
et pupa).

Tab. XI, Fig. I.	<i>Fucus vesiculosus</i> . Lin.
II.	" <i>divaricatus</i> . Lin.
III. IV.	" <i>serratus</i> . Lin.
V.	" <i>nodosus</i> . Lin.
Tab. XII, Fig. I.	" <i>bursa pastoris</i> . Lin.
II.	<i>Spio seticornis</i> . Fabr.
III.	<i>Pycnogonum littorale</i> . Mull.
Tab. XIII, Fig. I.	<i>Gorgonia lepadifera</i> . Lin.
II.	<i>Idotea linearis</i> . Latr.
III.	" <i>tricuspidata</i> . Desm.
IV.	<i>Ligia oceanica</i> . Fabr.

MARTINUS SLABBER. *Natuurkundige Verlustingen, behelzende microscopise waarnemingen van in- en uitlandse Water- en landdieren*. 4°. Haarlem 1778.

Tab. I.	<i>Epeira Diardi</i> . Walck. (Volgens <i>J. v. d. Hoeven</i> <i>Epeira cancriformis</i> . Fbr.)
Tab. II.	<i>Trombidium fuliginosum</i> . Herm. (Volgens <i>J. v. d. Hoeven</i> <i>Trombidium tinctorium</i> . Fbr.)
Tab. III.	<i>Corethra plumicornis</i> . Fbr. (Larva et Pupa).
Tab. IV.	" " (Imago).
Tab. V, Fig. 1. 2.	<i>Carcinus moenas</i> . Lin. (Larva). (Volgens <i>J. v. d. Hoeven</i> <i>Crangon vulgaris</i> . Lin. Larva. Zoea pelagica. Thomps.)

N.B. Door een of ander toeval is *Slabber* in den waan geraakt, dat het diertje door hem op Pl. V, Fig. 1, 2 afgebeeld, veranderde in dat van Fig. 3—5, terwijl Fig. 1, 2 de larve eener strandkrab voorsteld, wordt in Fig. 3—5 die van de garnaal afgebeeld; ook Prof. *J. v. d. Hoeven* heeft zich door de getuigenis van *Slabber* laten misleiden en Fig. 1, 2 voor een ontwikkelingsstadium van de garnaal gehouden.

- Lin.
Lin.
1.
1.
ris. Lin.
br.
ale. Mull.
1. Lin.
tr.
. Desm.
br.
- Tab. V, Fig. 1. 2. *i*. *Carchesium polypinum*. Ehr — door *v. d. Hoeven* niet gedetermineerd.
3—5. *Crangon vulgaris*. Fbr. (Larva).
- Tab. VI, Fig. 1. *Balanus balanoides*. Lin. (Naupliusvorm).
J. v. d. Hoeven noemt deze afbeelding de larve eener *Cirrhipe*.
2. 3. *Syngnathus acus*. Lin. (jun. aet.) (door *v. d. Hoeven* de soort niet gedetermineerd).
4. 5. *Sagitta bipunctata*. Krohn. (bij *v. d. Hoeven* *Sagitta germanica*. *v. d. Hoeven*.)
- Tab. VII, Fig. 1. 2. *Leucodore ciliata*. Johnst. (Volgens *v. d. Hoeven* *Spio* Spec.)
3. 4. *Callianira hexagona* Esch. (Volgens *v. d. Hoeven* *Callianira Slabberi*).
- Tab. VIII, Fig. 1. *Nemertes communis*. *v. Ben.* (bij *v. d. Hoeven* *Nemertes vulgaris*, op gezag *v. Ben.*)
2. *Planaria* (Vortex) *vittata*. Frey (bij *v. d. Hoeven* *Gyrator vittatus*).
3. *Lepas anatifera*. Lin. (Naupliusvorm) (bij *v. d. Hoeven* *Anatifa laevis*, larva).
4. 5. *Noctiluca miliaris*. Less.
6. *Leptoplana subauriculata*. Dies. (is niet zoo als *v. d. Hoeven* meent op gezag van *v. Ben.* de larve van een *Balanus*).
- Tab. IX, Fig. 1. 2. *Anceus marinus*. *v. Ben.* ♀
3. 4. *Harpacticus chelifer*. Mull. (*v. d. Hoeven* determineert deze afbeelding op gezag van *v. Ben.* als *Cyclops staphylinus* Jurin).
5—8. *Campanularia gelatinosa*. (Medusavorm of *Teleon*). [*Obelia sphaerulina*. Lam.] Fig. 5 en 6 door *v. d. Hoeven* gedetermineerd op gezag van *v. Ben.* als *campanularia dichotoma in forma medusa*; Fig. 7 en 8 zijn niet gedetermineerd).
- Tab. X, Fig. 1. 2. *Leptomera pedata*. Mull.
- kundige Verlostin-
waarnemingen van
v landdieren. 4°.
- Volgens *J. v. d.*
rmis. Fbr.)
Herm. (Volgens *J.*
1 tinctorium. Fbr.)
(Larva et Pupa).
(Imago).
(Larva). (Volgens
gon vulgaris. Lin.
Thomps.)
r in den waan ge-
g. 1, 2 afgebeeld,
ig. 1, 2 de larve
3—5 die van de
heeft zich door de
ig. 1, 2 voor een
1.

- Tab. X, Fig. 3—5. *Autolytus prolifera*. Grube. ♀
Sacconereis helgolandica. Mull.
- Tab. XI, Fig. 1. 2. *Tubularia* (*Eudendrium*) *ramosa*. Lin. (medusavorm of *Teleon*.) [*Oceania microscopica*. Péron.] (door *v. d. Hoeven* op gezag van *v. Beneden* gedetermineerd als *Dinema Slabberi*).
3. 4. *Pterygocera arenaria*. Latr. (door *v. d. Hoeven* de soort ongedetermineerd gelaten).
- Tab. XII, Fig. 1—3. *Dyanaea cymbalaroides*. Lin. (bij *v. d. Hoeven* *Thaumantias cymbaloidea* Lam).
4. 5. *Idotea linearis*. Lat. (bij *v. d. Hoeven* *Stenosoma viride* *v. d. H.*)
- Tab. XIII, Fig. 1. 2. *Rhizostoma perla*. Esch.
3. *Syncoryna pusilla*. *v. Ben.* (medusavorm of *Teleon*.) [*Oceania sanguinolenta*. Péron.] bij *v. d. Hoeven*, op gezag van *v. Ben.* *Oceania coccinea*.
4. 5. *Histriobdella homari*. *v. Ben.* (door *v. d. Hoeven* gedetermineerd, op gezag van *v. Beneden* als *Histriobdella astaci*).
6. *Spirorbis nautiloides*. Lam. (volgens *v. d. Hoeven* de larve eener *Gasteropoda*).
- Tab. XIV, Fig. 1. *Campanularia volubilis*. *v. Ben.* (medusavorm of *Teleon*).
- Oceania tetranema*. Péron.
2. 3. *Octobothrium lanceolatum*. *v. Ben.*
4. 5. *Sphaeroma* Spec. (Larva). (bij *v. d. Hoeven* de larve eener *Crustacé*).
- Tab. XV, Fig. 1. 2. *Culex pipiens*. (Pupa).
3. 4. *Podopsis Slabberi*. *v. Ben.*
5. 7. *Polia obscura*. Schultze.
- Tab. XVI, Fig. 1. 2. *Caligus* Spec. ♂
3. 4. *Doris* Spec. (bij *v. d. Hoeven* *Pleurobranchus?* spec.)

be. ♀
 ca. Mull.
 ramosa. Lin. (me-
 [Oceania micros-
 v. d. *Hoeven* op
 a gedetermineerd

atr. (door v. d.
 determineerd ge-

Lin. (bij v. d.
 ymbaloidea Lam).
 v. d. *Hoeven* Ste-
 l.)

en. (medusavorm
 anguolenta. Pé-
 r, op gezag van
 nea.

Ben. (door v. d.
 l, op gezag van
 abdella astaci).

um. (volgens v. d.
 Gasteropoda).
 v. Ben. (medusa-

Péron.
 m. v. Ben.
 v. (bij v. d. *Hoeven*
 sé).

n.

Hoeven Pleuro-

- Tab. XVII, Fig. 1. 2. *Eurydice pulchra*. Leach. (bij v. d. *Hoeven*,
 op gezag van v. Ben. *Slabberina agata*).
3. *Cetochilus septentrionalis*. Goodsir.
 4. *Dendronotus (Tritonia) arborescens*. Cuv.
 5. *Leucodore ciliata*. Jonst. (Larva).
- Tab. XVIII, Fig. 1. *Carcinus moenas*. (jun. aet.) (bij v. d. *Hoeven*
Cancer moenas larva?
Megalopa rhomboïdalis. Leach.
 2. *Inachus (Leptopodia) sagittarius*. Fabr.